Przesyłka opłacona ryczałtem.

Цана асобнага нумару **10** гр.

БЕЛАРУСЬ ПРАЦЫ

Орган Беларускае Нацыяналістычнае Сябрыны.

№ 4 | Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Баровая 7-а, 2 | ВІЛЬНЯ, 28-га красавіка 1934 г. | Выходзіць непэрыёдычна | ГОД I

Выжануць чырвонамаскоўскіх агентаў з беларускае вёскі!

У папярэдніх нумарох нашае часопісі была выказана намі патрэба неадкладнае барацьбы з нацыянальна-культурнай цемрай беларускай вёскі. Тады-ж мы сьцьвердзілі і тое, што пазытыўнае вырашэньне гэнае барацьбы зьяўляецца толькі першым і канечным варункам нашага аканчальнага нацыянальна-культурнага і сацыяльнага вызваленьня. Чырвонамаскоўскія агенты, прапаведуючы нібы вызваленьне Беларусі, накідаюць нашай вёсцы перакананьне, што барацьба з нацыянальна-культурнай цемрай зьяўляецца для справы нашага вызваленьня актам нязістотным і другарадным. Дзеля здабыцьця сапраўднага вызваленьня, па іх думцы, трэба ўсе сілы накіраваць выключна на барацьбу з капіталістычным строем ды сацыяльным вызыскам беларускае працоўнае масы. Прапаведываньне беларускага вызваленьня і барацьбы з капіталістычным строем ды вызыскам і адначаснае нэгаваньне патрэбы барацьбы з цемрай, як зароўна і ўся дагэтулішняя чырвонамаскоўская дзейнасьць у Заходн. Беларусі,—сьведчыць толькі аб тым, што чырвоная Масква, змагаючыся быццам за нацыянальнае і сацыяльнае вызваленьне Беларусі, у сапраўднасьці вядзе змаганьне з нацыянальна-культурным і сацыяльным вызваленьнем Беларусі. Зразумець ўсё гэта даволі лёгка, хопіць толькі крыху бліжэй прыглядзіцца падставам капіталізму і спосабам барацьбы з імі, а таксама крыху бліжэй пазнаць сапраўдны воблік чырвонамаскоўскае палітыкі ў адносінах да беларусаў.

Бязумоўна, капіталістычна-імпэрыялістычны строй і вызыск зьяўляюцца надзвычай важкімі перашкодамі да беларускага вызваленьня. Справа ў тым, што кожная капіталістычна-імпэрыялістычная сыстэма рашуча супрацьстаўляецца нацыянальна-культурнаму і сацыяльнаму вызваленьню тых паняволеных народаў, якія зьяўляюцца аб'ектам капіталістычна-калянізацыйнага вызыску і эксплёатацыі. Калі-ж мы прыгледзімся да тых зрубаў, на якіх капіталізм абапірае сваё панаваньне, то пабачым, што такімі зрубамі зьяўляюцца нацыянальная ды культурная цемра эксплёатаваных і дыктатура эксплёататараў. Можна зусім наглядна сьцьвердзіць, што капіталізм успомненую цемру падтрымлівае ў масах спосабам папросту штучным, бо-ж толькі цёмная і безнацыянальная маса, нясьведамая сваіх правоў і няўмеючая гэтыя правы належна бараніць перад гвалтамі капіталізму, якраз і зьяўляецца найдагаднейшым аб'ектам безнаказнага вызыску і гвалтаў з боку дыктатараў. З вышэй сказанага бачым, што, каб змагаць капіталістычна - імпэрыялістычны вызыск і эксплёатацыю, трэба павесьці барацьбу не з абстракцыйным паняцьцем — „капіталістычны строй“, але з рэальнымі сіламі яго апірышча: з нацыянальнай і культурнай цемрай эксплёатаваных і затым з самой дыктатурай эксплёататараў. Сакрушальны ўдар па гэных зрубах капіталізму аўтаматычна зломіць і сам капіталізм і яго сыстэму вызыску.

Вось-жа, гаворачы й аб беларускім вызваленьні, трэба сьцьвердзіць, што нават калі яно мае накіравацца на шлях барацьбы з капіталістычным строем і сацыяльным вызыскам, як гэта прапаведаюць чырвонамаскоўскія агенты, то ўсёроўна і ў гэтым выпадку, што відаць з вышэйсказанага, працэс нашага вызваленьня павінен распачацца барацьбой з нацыянальна-культурнай цемрай. Справу гэнае барацьбы ніякім чынам нэгаваць ці ўдругарадніваць, як робяць гэта чырвонамаскоўскія агенты, ня можна. Беларускі селянін павінен ня толькі дасканальна чуць і ведаць, што ён беларус, а знача мае права ў сваёй вольнай і самастойнай дзяржаве быць незалежным і адзіным гаспадаром беларускіх зямель, які не патрабуе сваім мазалём карміць ніколі ненасытнага эксплёататара чужынца,— вось-жа, наш селянін ня толькі павінен ведаць аб гэтым, але мусіць быць асьвечаным культурна, каб за ўсё гэта ўмець пераможна змагацца, каб умець сакрушальна супрацьстаўляцца капіталістычна - імпэрыялістычнаму вызыску, каб затым умець выступіць у пераможны бой з дыктатурай эксплёататараў і каб, урэшце, мець магчымасьць прыняць дзейны ўдзел у пабудове сацыялістычнага строю вольнае Беларусі.

Слушнасьць сказанага намі вышэй зьяўляецца больш, чым відавочнай. Канечнасьць барацьбы з нацыянальна-культурнай цемрай зьяўляецца справай неабходнай ня толькі з увагі на нацыянальнае вызваленьне, але і з увагі на вызваленьне з ціскоў вызыску капіталістычна·імпэрыялістычнага строю. Тым ня менш, чырвонамаскоўскія агенты сваёй агітацыяй і дзейнасьцю ўспомненай барацьбе з нацыянальна-культурнай цемрай рашуча супрацьстаўляюцца. Каб зразумець, дзеля чаго яны гэта робяць і якое „вызваленьне“ нам гатуе чырвоная Масква, трэба, як мы ўжо і вышэй сказалі, пазнаць сапраўдны воблік чырвонае палітыкі ў адносінах да беларусаў.

Найвялікшым ворагам беларускага нацыянальна-культурнага і сацыяльнага вызваленьня заўсёды быў і будзе маскаль. Незалежна ад таго, ці гэта будзе белы манархіст ці чырвоны камуніст, маскаль заўсёды астанецца маскалём, які ніколі не пагодзіцца, каб Беларусь была самастойнай краінай. Праўда, чырвоная Масква на сваім сьцягу выпісала прыгожыя поклічы інтэрнацыянальнае барацьбы за вызваленьне і за сацыялістычны строй жыцьця ўсіх народаў. Аднак, у адносінах да беларусаў чырвоная Масква пад гэтым сьцягам вядзе ганебна-здрадніцкую барацьбу ў імя маскоўскага дзікага імпэрыялізму. Усё гэнае дзікунства маскоўскае балюча сказалася на Беларусі Усходняй і Заходняй. Ад тае хвіліны, як чырвоная Масква гвалтам паняволіла Усх. Беларусь, гэная апошняя стала сьцякае крывёй. Тыя, што яшчэ так нядаўна змаглі белацарскае капіталістычнае панаваньне, пачалі адразу-ж і самі, толькі з яшчэ вялікшай жорскасьцю, тасаваць калянізацыйна-капіталістычны вызыск Беларусі. Гвалтам вывозілася і вывозіцца з Усходняй Беларусі ня толькі надпрадукцыя вытворчасьці, але і блізу 75 прац. прадукцыі, пакінутай насельніцтву на ўласнае спажыцьцё. Бязумоўна, што супроць гэнага дзікунства людзі, гнаныя інстынктам самазахаваньня, мусяць запратэставаць. У вадказ на гэта чырвонамаскоўскія сатрапы „непакорных” перастрэліваюць тысячамі, а дзесяткі тысяч вынішчываюць штучнымі галадоўкамі, высылаюць у пеклішча Саловак або у цэнтральную Маскоўшчыну, а на землях „выбыўшых“ твораць акругі „велікорускія”, жыдоўскія і польскія. Праяў беларуска-нацыянальнае сьведамасьці караўся і караецца з яшчэ вялікшым дзікунствам. Праўда, гэны процібеларускі наступ Масква прыкрывае зычнымі выкрыкамі аб сталай разбудове беларускае культуры і гаспадаркі, аб тысячах школ, фабрык, трактараў і г. д. Аднак, калі прымем пад увагу, што ўспомненыя тысячы школ у добрых 50—60 працэнтаў зьяўляюцца даслоўна толькі пустой фікцыяй і што да існуючых школаў маюць доступ толькі маскалі, палякі і жыды, а ў найлепшым выпадку запраданцы чырвона-маскоўскага дзікунства, што, урэшце, ўвесь цьвет беларускае навукі штучна вынішчаны, што, падобна, створаныя тысячы фабрык служаць толькі дзеля больш паўнейшага вызыску і эксплёатацыі Беларусі і яе насельніцтва—то стане нам ясным сапраўдны воблік „сацыялістычнае“ гаспадаркі чырвонамаскоўскае імпэрыялістычнае процьмы. Зразумела гэта і ўсё (даслоўна!) беларускае насельніцтва Усх. Беларусі. Тысячы беларускіх камуністаў выкінуты з КП(б)Б і на іх мейсца ўведзена папрывожаных з Маскоўшчыны маскалёў і жыдоў. Сяньняшняя КП(б)Б зьменшала на 50 прац., ды і ў гэтай лічбе толькі якіх 15—20 прац. элемэнту беларускага.

Той-жа самы вялікамаскоўскі імпэрыялізм выяўляецца ў чырвонамаскоўскай дзейнасьці і ў Зах. Беларусі. Адно толькі, ня могучы тут тасаваць таго сацыялістычнага дабрадзейства, якое тасуецца ва Усх. Беларусі, чырвоная Масква заспакойвае свае апэтыты іншым спосабам.

Не пакінуўшы яшчэ да сяньня надзеі, што Зах. Беларусь раней

(Працяг на 2 ой стар.).

---

25 сакавіка 1934 г. ва Усх. Беларусі ў няроўнай барацьбе за вольную Беларусь трагічна зьгінулі ад куляў чырвонамаскоўскіх тыранаў наступныя сябры Беларускае Нацыяналістычнае Грамады, дзеці беларускай вёскі:

1. Пётра Данісевіч (мян. „Кастыль“) — Старшыня Слуцкае Сябрыны Б.Н.Г.
2. Пётра Махнач (мян. „Малы“) — Намесьнік Слуцкае Сябрыны Б.Н.Г.
3. Зоська Івапчык (мян. „Дымок“)
4. Мікола Івапчык (мян. „Жаўняровіч“)
5. Кузьма Галушка (мян. „Чоська)
6. Сьцяпан Панукевіч (мян. „Паддубны“)

Верным сынам і байцом вольнае Беларусі — вечная слава й спамін!

Беларуская Нацыяналістычная Сябрына.

---

25 сакавіка ва Усх. Беларусі.

Беларуская Нацыяналістычная Грамада яшчэ на некалькі дзён перад 25 сакавіком распашырала па ўсёй Усх. Беларусі адпаведныя адозвы, а таксама вяла і адумысную акцыю, заклікаючы беларускае грамадзянства да ладжаньня сьвяткаваньняў з нагоды 16-ых угодкаў абвешчаньня незалежнасьці Беларусі. У ноч з 24 на 25 сакавіка ў шмат якіх мясцовасьцях былі павывешываны бел-чырвона-белыя сьцягі і параскіданы процімаскоўскія, белнацыяналістычныя адозвы. У самы дзень 25 сакавіка шмат дзе адбыліся закансьпіраваныя акадэміі. Некаторыя з іх, дзякуючы канфідэнцкім даносам, былі выкрыты агентамі ГПУ (падслуцкія лясы, Менск), у выніку чаго адбыліся масавыя арышты, а нават і расстрэлы. Адна з вайсковых частак, адмовіўшаяся страляць у выкрытых маніфэстантаў, быццам у той-жа самы дзень была перакінута ў глыб Маскоўшчыны. Характарна тут тое, што чырвонамаскоўскія камісары ўсе гэныя факты ня толькі скрываюць перад сьветам, але і адзін перад другім, баючыся быць асуджанымі ў прыхільнасьці да нацдэмаўшчыны, ці ў недахопе камуністычнай пільнасьці. Прамоўчываюць і таму, каб не пашыраць уплываў Бел. Нац. Грамады.

(Даканчэньне з 1-ай стар.).

ці пазьней, але будзе далучана да Масквы, гэная апошняя ўсімі сіламі супрацьстаўляецца беларуска-незалежнаму імкненьню да свайго нацыянальна-культурнага і сацыяльнага вызваленьня. Зусім ідэнтычныя намаганьні, толькі на карысьць Польшчы, наглядаюцца і з боку палітыкі польскай капіталістычна-імпэрыялістычнай сыстэмы. І вось, у выніку гэнае сустрэчы двух імпэрыялізмаў, здавалася-бы ўзаемна сабе варожых, мы бачым дзіўнае паразуменьне іх на грунце ліквідацыі беларуска-вызвольнае працы. Чырвонамаскоўскія агенты пранікаюць у беларускія нацыянальна-культурныя ўстановы і прычэпліваюць ім чырвоныя значкі або правакацыйна, нібы ў імя барацьбы з капіталістычным вызыскам, накіроўваюць іх на антыдзяржаўныя выступленьні. У вадказ на гэта, дзейнікі польскія, баронячыся „przed wywrotową dzialalnością“ ў імя польскай „racji stanu“, сакрушальна ўдараюць па справе беларускага нацыянальна-культурнага і сацыяльнага вызваленьня. Даволі тут прыпомніць справу Грамады, беларускіх гімназіяў, Бел. Студэнскага Саюзу, ТБШ, тыя сотні найбольш дзейных і ідэйных адзінак, правакацыйна трапіўшых у вастрогі, і інш. Зразумела, што калі-б беларуская вёска была больш сьведамай пад поглядам нацыянальным і культурным, то яна-б гэнай правакацыі лёгка супрацьставілася і разам з тым вяла-б пазытыўнае змаганьне за сваё і нацыянальнае, і сацыяльнае вызваленьне. І толькі дзякуючы сяньняшняй цемры нашай вёскі, праходзіць бязкарна чырвонамаскоўская правакацыя, якая накіроўвае вёску пад польскія ўдары, таксама штучна выкліканыя Масквой. Гэта ўсё нам, з аднаго боку гаворыць, чаму чырвонамаскоўскія агенты, пад сьцягам барацьбы з капіталістычным вызыскам беларускае вёскі, так заядла змагаюць справу яе барацьбы з нацыянальна-культурнай і сацыяльнай цемрай. З другога боку, ўсё гэта нам гаворыць аб тым, што беларуская вёска павінна неадкладна распачаць барацьбу з чырвонамаскоўскімі агентамі. Бо дакуль яна іх ня выжане з свайго асярэдзішча, кожнае яе імкненьне да лепшае будучыні будзе заўсёды разьбівацца, як праца „wywrotowa“, а гэта якраз дзякуючы ўспомненай чырвонамаскоўскай правакацыі. І супроць гэтага мы ня будзем маглі нават пратэставаць, бо „dzialalność wywrotową“ зусім праўна змагае кожная дзяржава. І беларуская вёска будзе і надалей аб‘ектам бязкарнага вызыску і гвалтаў.

Сьвяткаваньні ўгодкаў 25 сакавіка.

На дзень 25 сакавіка с. г. прыпадалі шаснадцатыя ўгодкі акту абвешчаньня незалежнасьці Беларусі. Дзень гэты, як і ў папярэднія гады, быў урачыста сьвяткаваны ўсімі беларусамі. Сьвяткаваньні гэныя адбыліся ня толькі ў межах Усходн. і Зах. Беларусі, але і там далёка ў замежных краінах, дзе знайшлося хоць крыху беларускае эміграцыі. Гэтак, па дайшоўшым да нас весткам, урачыстыя сьвяткаваньні ўгодкаў абвешчаньня незалежнасьці Беларусі адбыліся ў Літве, Латвіі, Чэхаславаччыне, Нямеччыне, Англіі, Францыі, Бэльгіі, Італіі і ў Амэрыцы. Вельмі радасна адзначыць тут той факт, што на сьвяткаваньні ў Парыжы прадстаўнік ад францускае работніцкае партыі горача заклікаў, каб „...найстарэйшае славянскае племя, якім ёсьць беларускі народ, як мага найхутчэй выказалася ня толькі гартам духа, але і гартам вызвольнае сілы...“. Гэты-ж прадстаўнік запэўніваў прысутных на тым сьвяткаваньні, што францускае работніцкая грамада справу беларускае незалежнасьці вынясе на парадак дня міжнароднае палітыкі, бо „...ганьба чалавецтву XX веку, каб гэтак вялікі і слаўны 12-мільённы беларускі народ гібеў дагэтуль у ярме няволі...“.

Усх. Беларусь на пярэдадні паўстаньня.

Незалежніцка-нацыяналістычныя настроі ва Усх. Беларусі разрастаюцца з нябывалай шпаркасьцю. Фактычным павадыром Усх. Беларусі зьяўляецца ўжо не камуністычная партыя і накінутыя намесьнікі Масквы, але Беларуская Нацыяналістычная Грамада, сябры якое знаходзяцца ва ўсіх установах. Сваю барацьбу Грамада вядзе шляхам сабатажу і зрываў ўсяго таго, што праводзіцца чырвоным урадам. Акцыя Грамады знаходзіць вялікае падтрыманьне сярод работнікаў і сялянства. Маскоўская ўлада напалохана гэтым не на жарты, бо побач з рознымі перагрупіроўкамі вайсковых частак, гэная ўлада приступіла і да чысткі радоў КП(б)Б, з якой выкінута тысячы беларусаў і на іх мейсца ўведзены прысланыя з Маскоўшчыны жыды і расейцы. Аднак усё гэта ня толькі ня спыняе незалежніцкі рух, але дадае яму яшчэ большае сілы. У ваднэй з адозваў БНГ, скіраванай да беларускае інтэлігэнцыі, чытаем наступннае: «Браты! Гвалты імпэрыялістычна-крывавае Масквы нас паслабіць ужо ня змогуць. Работніцтва і сялянства ўжо прыгатаваны да аружнае барацьбы за сваю незалежнасьць. Стаімо на пярэдадні вызваленьня. У гэты час клічам і вас выказацца ахвярніцтвам і поймам зьверхударніцкай вызвольнай работы.,. У вольнай, працоўнай Беларусі зможа жыць толькі той, хто знагодзіцца мазолем сяньняшняе самахвяры. Бяздзея, кампрамісы і запраданства будуць тады заганьбаваны сьценкай!»

Вялікі вынахад беларуса.

Жыхар сяла Іўе, Мікола Каравайчык, родам з Любчанскае гміны (Наваградзкага пав.), пабудаваў мотар, каторы, як гаворыцца ў тэксьце польскага патэнту, «працуе без даплыву энэргіі звонку, вытвараючы яе сам з сябе». Наколькі паважным зьяўляецца гэны вынахад беларуса сьведчыць ужо тое, што ім зацікавіўся прэзыдэнт Польскае Рэспублікі, праф. Масьціцкі, ведамы і заслужаны вучоны, які асабіста вядзе разгляд успомненага мотару. Наш вынахадца сяньня мае ўжо пад 50 гадоў, скончыў толькі сельскую школу, над сваім мотарам, які складаецца больш чым з 1000 паасобных частак і быў пабудаваны на нейкім дагэтуль няведамым прынцыпе, працаваў ён блізу 12 гадоў. Каравайчык—сьведамы беларус, свой мотар назваў пабеларуску—«самацяг», хоць як гэтаму не праціўіліся ў Варшаве.

Фр. Аляхновіч за працай.

У мінулым годзе, як ведама, вярнуўся ў Вільню з чырвонамаскоўскае катаргі ведамы беларускі драматург і артыста, грам. Францішак Аляхновіч. Пасьля колькімесячнага супачынку, Аляхновіч у сучасную хвіліну прыступіў ужо да дзейнае працы над сарганізаваньнем сталага беларускага тэатру. Трэба адзначыць, што ўжо ідзе апрацоўка аднэй з яго п‘есаў, у пастаноўцы якой прыйме ўдзел і сам Аляхновіч. Увесь даход прадбачыванага спэктаклю празначаецца на фонд дапамогі галадуючым беларускім дзецям. Па весткам, Фр. Аляхновіч піша новую п‘есу, якая яшчэ да восені мае быць закончанай. Вядуцца таксама гутаркі над сарганізаваньнем беларускіх драматычных курсаў.

Трэба неадкладна даць адпор літоўскаму імпэрыялістычнаму хіжацтву.

Мусім даць рашучы адпор усякаму хіжацкаму пасяганьню на суцэльнасьць і жыцьцё беларускае нацыі, незалежна ад таго, скуль гэныя пасяганьні будуць выходзіць, ці то з боку літоўскага, польскага, маскоўскага ці украінскага, ці то ўрэшце якога іншага. Бо ўсе гэныя пасяганьні, гэта звычайнае імкненьне да ператварэньня Беларусі ў калёнію, жыцьцёвыя сокі якое павінны былі-б выраўніваць той ці іншы дзяржаўны бюджэт. Зразумела, згадзіцца на гэта мы ня можам. Беларусь ня імкнецца да ператварэньня земляў братніх народаў на свае каленіі, а таму і яна ў праве вымагаць ад другіх, каб яе землі не разглядаліся як калянізацыйны аб‘ект, а беларускія добрыя адносіны да братніх народаў, як маўчалівая згода на іх калянізацыйныя апэтыты. Гэткае становішча займаем і ў вадносінах да народу літоўскага. Хочам, каб між гэтым народам і намі былі адносіны як найлепшыя, што аднак не азначае таго, быццам мы годзімся, каб Зах. Беларусь ператварылася ў літоўскую калёнію. Тымчасам, літоўскія палітыкі нашыя настроі добрасуседзкасьці толькі гэтак якраз і зразумелі, зусім не рахуючыся ані з гістарычнай праўдай, ані з фактычным станам бягучага дня. І мы бачым, як літоўскія палітыкі ад часу здабыцьця сваей незалежнасьці праводзяць пляновую акцыю, якая мае накінуць і самому літоўскаму народу, і замежнаму сьвету пераканаьне, што Зах. Беларусь, а прынамсі яе вялікшая палова, гэта „ісконі“ літоўскія землі, што адзінанезапярэчныя правы на іх мае толькі Літва. Акцыя гэная, з аднаго боку дзякуючы пляновасьці і ўпорыстасьці пры яе праводжаньні Літвой, з другога боку дзякуючы беларускім хвалебна-літвафільскім гымнам або беларускаму мляўкаму маўчаньню, вось-жа акцыя гэная сяньня сапраўды можа пахваліцца добрымі вынікамі.

Заложаны літоўскімі палітыкамі Саюз Вызваленьня Вільні (сапраўды-ж — здабыцьця беларускіх Віленшчыны і Горадзеншчыны), сяньня ахапіў сваімі гурткамі і дзейнасьцяй ўсю Літву. Належаць да яго інтэлігэнцыя і масы працоўныя, старыя і моладзь. Кожны літвін сяньня сьвята верыць, што існуе „акупаваная“ Літва, на якой пражывае 90% літвіноў, землі каторай зьяўляюцца гістарычна-літоўскімі і таму край гэны павінен належаць да Літвы, як яе інтэгральная частка. Гэны-ж саюз, на чале якога стаіць прафэсар Біржышка, пры помачы рознага роду публікацыяў ды розных мучаніцкіх крыкаў праз радыё, сьведама ашуківае міжнародную думку, шляхам цынічнай маны здабывае для Літвы замежныя сымпатыі і спогад літоўскаму „мучаніцтву“ ў барацьбе за вызваленьне часткі „акупаванай бацькаўшчыны“.

Літоўскі сьвет навуковы зусім плянова даказывае праўдзівасьць гістарычнай і фактычнай няпраўды, каб пасьля гэта прапаведываць з прафэсарскіх катэдраў, узгадоўваючы маладое пакаленьне ў няпраўдзе. Маленькія прыклады! Адзін з літоўскіх навукоўцаў выкрэсьлівае этнаграфічную карту Літвы і межы яе сягаюць аж пад Смаленск, Полацк і Магілёў. У сапраўднасьці навука выказала, што этнаграфічная літоўская мяжа нават у часы найвялікшае літоўскае экспансыі не перайшла мяжы па лініі Браслаў—Паставы—Трабы—Наваградак—Ваўкавыск. Ведамы літоўскі геаграф, прафэсар Пакштас у ковенскім унівэрсытэце гаворыць даслоўна наступнае („Rytas“ № 70 з дн. 26. III. 34 г.): «...Віленшчына лічыць мільён 700 тысяч насельніцтва... *цэлая Віленшчына пад поглядам складу ёсьць літоўскай.* Ад Нёману, Ліды, Дубічу звычаі будаўніцтва, усе вырабы насельніцтва зьяўляюцца па паходжаньню літоўскімі (!). Адлітоўшчаныя беларусы (?!) ня маюць (!) сваіх народных песьняў. Сьведчыць гэта выразна аб тым, што мінуўшчына іх ня ёсьць беларускай. Расейскія беларусы (?!) за тое маюць свае народныя песьні. Зьяўляюцца таму паходжаньня беларускага... Пад поглядам этнаграфічным Віленшчына, падобна абшарам Клайпэды, ёсьць у 75—90% літоўскай (!). У Віленшчыне гаворачых палітоўску ёсьць крыху (!!!) менш чымся на абшарах Клайпэды...“ Літоўскі прафэсар Ст. Салкаўскіс у польскіх „Wiadomościach Literackich” з дн. 25. III. 34 г. піша гэткія рэчы: што ўвесь літоўскі народ з XIII ст. стварыў незалежную дзяржаву ад Балтыку да Чорнага мора, дзяржаву паганскую (!), што ў XVI ст. літоўскі (!) народ стварыў кодэкс правоў, што калі літоўцы выступілі на арэну гісторыі, дык расейцы (!) стаялі на чале славянаў усходніх, што літоўцы спалучыліся пачаткава з расейцамі (!), а пазьней з палякамі, што «разрост першапачатнай літоўскай дзяржавы паддаў асьвечанае грамадзянства пад уплыў цывілізацыі расейскай (!)”. Чаму ва ўсёй гэнай гісторыі беларусаў або няма, або ператварыліся яны ў расейцаў і колькі ў гэтай „гісторыі“ гістарычна-навуковай праўды, адгадываць ня прыходзіцца.

Прыкладаў гэткіх красачак навукі літоўскай можна было-б прывесьці шмат. Бязумоўна, з увагі на гістарычную і фактычную праўды яны зьяўляюцца абсурдальнымі, аднак, з увагі на вымогі літоўскае палітыкі, яны сваё назначэньне выканалі, масава экспартуючыся заграніцу. На дзень сьвяткаваньня Літвой угодкаў здабыцьця сваей незалежнасьці, яна атрымлівае прывітаньні ад Францыі, Бэльгіі, Чэхаславаччыны, Англіі, Амэрыкі і інш., у якіх гэныя дзяржавы прыносяць пажаданьні, каб ужо як найхутчэй Літва „акупаваная“ з яе сэрцам Віленшчынай і Горадзеншчынай, спалучылася з Літвой незалежнай. Нават і сярод беларускага грамадзянства можна ўжо пачуць галасы, сумняваючыяся ў беларускасьці Зах. Беларусі і асабліва Віленшчыны, не гаворачы тут ужо аб тэй частцы нашага грамадзянства, якая сама ўжо дабрахвоць лезе ў літоўскае ярмо і прапаведуе гэта, як „незалежнасьць” ды братняе сужыцьцё...

Вось жа мусім сьцьвердзіць, што літоўскі імпэрыялізм пераконывае сьвет у сваіх правох на Заходнюю Беларусь шляхам звычайнага ашуканства. Што ён гэтых правоў ня мае, даволі глянуць толькі на сапраўдны гістарычны і фактычны стан абгаворыванае справы. Падаемо жменьку справак.

Дагістарычныя межы зямель, на якіх пражывалі беларускія плямёны, розьніліся ад сяньняшніх граніц Беларусі тым, што на поўначы і на ўсходзе яны сягалі куды глыбей, чым сяньня. Навуцы ўдалося зусім пэўна сьцьвердзіць, што землі сяньняшняе Віленшчыны займалі беларускія плямёны ўжо ў палове VII ст., разьвіўшы тут высокую самабытную культуру. Асабліва яскрава даказаў і выказаў усё гэта літоўскі гісторык К. Буга.

На арэну гісторыі Беларусь выступае ў палове IX ст. Жыцьцё палітычнае і культурнае беларускіх плямёнаў знаходзіцца пад непераможным уплывам найвялікшага тагачаснага беларускага палітычна-культурнага цэнтру—Полацку. Горадзеншчына і Віленшчына таксама ўсёцэла знаходзяцца ў аб-

Агляд прэсы.

„Novaja Varta". Časopiś Biel. Studensk. Korporacyi „Scorinia", Sakavik 1934 h., № 3.

Успомненая Карпарацыя, яшчэ нядаўна заложаная, мае за заданьне ўзгадоўваць бел. студэнск. моладзь у духу паразуменьня з польскім народам. Карпарацыя гэная атрымлівае ад дзяржавы праз беларуска-палянафільскія ўстановы сталыя дапамогі, з каторых утрымліваюцца яе незаможныя сябры і час ад часу выдаецца ўспомненая часопісь. Беларуска-польскае паразуменьне Карпарацыя прапагуе тым спосабам, што на старонках гэтае часопісі імкнецца здыскрэдытаваць усіх тых, хто працуе незалежна ад гэтага ці нагул і іншага паразуменьня. Выходзіць гэта, рэч зразумелая, вельмі непаважна. Напрыклад, адносна нас „N. V." піша гэтак: „...трэба было-б яшчэ ўспомніць Сарокаву газэціну „Беларусь Працы". Яна зьявілася нядаўна, але заняла вельмі шкодную лінію. Яна называе сябе „нацыяналістычнай" і распальвае полымя беларускага нацыяналізму, каб справакаваць гэты здаровы рух у самым зародку, бо-ж ня ў імя беларускага нацыяналізму, а ў імя чагось другога прамаўляе гэта газэціна да беларускага грамадзянства".

Ставім „Nov. Var." некалькі запытаньняў.

1. Нашая лінія палягае на тым, што, баручы пад увагу захопніцкія апэтыты літоўскага, маскоўскага, польскага і ўкраінскага імпэрыялізмаў, мы клічам беларускі народ да падняцьця сваей нацыянальна-культурнай сьведамасьці і адпорнасьці, накіроўваем яго на грунт рэальна-пазытыўнае вызвольнае працы, зашчэпліваем яму пачуцьцё непадзельнасьці нацыі і неабходнасьці яе вызваленьня і самастойнасьці, клічам народ да пасіленьня аднафронтнасьці і здысцыплінаванасьці, пасіленьня тэмпаў плянамернае вызвольнае працы, урэшце ганьбуем безкарыснае і пазорнае нічоганяробленьне ды гандаль беларускай справай на рынках Бэрліна, Варшавы, Коўны, Львова, Масквы і г. д., — вось-жа, няўжо ўсё гэтае для нас, беларусаў, шкодная лінія? Што шкодная яна нашым ворагам, мы гэта ведаем, але чаму шкодная яна нашаму вызваленьню?

2. Няўжо нашы поклічы да падняцьця нацыянальнае годнасьці і амбіцыі, няўжо нашае прышчэпліваньне сьведамасьці неабходнасьці лучэньня беларускіх сілаў на грунце пазытыўна-вызвольнае працы, сьведамасьці таго, што Беларусь належыцца беларусу, што ён, як і іншыя народы, мае права быць самастойным гаспадаром у сваей хаце, — вось-жа няўжо беларуская моладзь, кахаючая сваю незалежнасьць, можа ўсё гэта называць распальваньнем полымя беларускага нацыяналізму?

3. Няўжо праца т. зв. беларускае санацыі, зводзячаяся да запрадаваньня беларуска-вызвольнае справы да ўводжаньня ў рады грамадзянства дэструкцыі ды, урэшце, яе вечныя грызьні на грунце падзелу вытаргаваных дапамогаў, няўжо прапаведываньне запрадажніцтва імпэрыялізмам літоўскаму і маскоўскаму, сьведамае заганяньне сялянства й моладзі ў вастрогі, няўжо кулачна-хмельныя расправы ў імя сваей „ідэі", бязьдзейны маразм і вэгэтацыя большае часьціны нашае інтэлігэнцыі, — вось-жа, няўжо ўсё гэта здаровы рух? Для нашых ворагаў гэны „здаровы рух" патрэбны і таму яны здаровасьць яго прапаведуюць, але ці-ж можам шчыра мы гэта казаць?

4. Калі ня ў імя бел. нацыяналізму прамаўляе нашая газэта, то ў чыё імя? Ці-ж чэсны грамадзянін мае права ведаць шкоднасьць нейкае работы і ня выказаць гэтага на фактах грамадзянству, каб усьцерагчы яго перад небясьпекай? Пашто-ж тады гэтыя недасказы-сакрэты?!

Канчаючы, мусім адно сьцьвердзіць, што орган Карпарацыі неналежна зразумеў сваё назначэньне, або ня мае адвагі яго рэалізаваць. Беларуска-польскае паразуменьне трэба прапаведываць не выступленьнямі, у тоне паліцыйна-дэнунцыятарскіх даносаў, але шляхам шчырага й адважнага выказываньня ўсяго таго, што беларусаў з народам польскім можа лучыць пад паглядам гістарычна-геаграфічным, культурным, эканамічна-гаспадарчым і палітычным. Пры гэткай пастаноўцы справы можна сапраўды зрабіць нешта карыснае, бо ў іншым выпадку моладзь Карпарацыі адыйграе толькі вельмі няпрыгожую ролю, не гаворачы ўжо аб тым, што сама паказальна сьцьвердзіць нярэальнасьць свайго назначэньня.

—.—

„Беларуская Крыніца" № 18 з дня 22. IV. 34 г.

Кожнае „фільства" выплывае з жаданьня людзей, каб шляхам згоднага паразуменьня вырашыць узаемна-нацыянальныя адносіны. Калі гэта робіцца з наліччам чэснасьці і ўласнае амбіцыі, то бязумоўна, для такога паразуменьня хоць мінімальныя карысьці, але здабываюцца. Калі-ж „фільства" пераходзіць граніцы свайго фільства, губляючы ўласную амбіцыю і свой нацыянальны воблік, то маем тады дачыненьне з т. зв. палітычна-нацыянальным шабэсгойствам, якое для справы ўспомненага паразуменьня нічога ня прыносіць, адно—заспакайвае патрэбы самых толькі шабэсгояў.

Для нікога ня было таямніцай, што „Бел. Крын." была ўралітвафільскім органам. Аднак, яе апошнія выступленьні і асабліва апошняя яе перадавіца пад назовам: „Гутаркі аб Вільні і беларусы",

Рост бел. прав духавенства.

Сёлета канчаюць Студыюм Прав. Тэалёгіі 8 беларусаў. З Віленскай Эпархіі паходзяць: Сьв. Нікіфар Пыск, сьв. Іван Кушнер, студ. Мікола Лапіцкі, студ. Арсень Верабей, студ. Аўген Баслык, студ. Уладзімір Шостак і студ. Міхал Сеўба. З Горадзенскае Эпархіі паходзіць сьв. Мікола Няслухоўскі.

Адначасна з гэтым давядываемся, што прабываючы ў Львове беларус-манах а. Нарко атрымаў сан архімандрыта. Архім. Нарко зьяўляецца сынам беларускае вёскі Віленшчыны, скончыў сэмінарыю ў Вільні, затым Студыюм Тэалёгіі ў Варшаве. Некалькі гадоў студ'яваў і ў Грэцыі, скуль яшчэ нядаўна вярнуўся.

Трывога расейскае эміграцыі.

Апошнімі часамі расейская эміграцкая прэса (Францыя, Баўгарыя, Чэхаславаччына), штораз часьцей пачынае біць трывогу ў справе нацыянальна - вызвольнае барацьбы беларусаў і ўкраінцаў, якія знаходзяцца пад ботам чырвонае Масквы. У сувязі з ростам успомненае нацыянальна-вызвольнае барацьбы, а таксама — з ростам чырвонамаскоўскага імпэрыялістычнага тэрору над украінцамі і беларусамі, расейскія эміграцкія палітыкі ня толькі апраўдываюць перад сьветам сяньняшнюю крывавую палітыку чырвоных цароў, але зусім цынічна заклікаюць іх да яшчэ больш рашучых крокаў, а гэта з увагі на абавязак утрыманьня пры Маскве Беларусі і Украіны. Паводле ўспомненых палітыкаў гэныя дзьве краіны знаходзяцца сяньня на пярэдадні здабыцьця сваей акончальнай незалежнасьці, што калі-б ім удалося зрабіць, то сяньняшнія чырвоныя цары „будуць ганебна засуджаны і расейскай гісторыяй і III Інтэрнацыяналам, бо адарваньне ад Расеі Беларусі і Украіны будзе сьмяротным ударам ня толькі для Вялікай Расеі, але і для ўсяго камунізму".

сягу палітыкі і дзейнасьці Полацку, аб чым гавораць навуковыя досьледы і архэолёгічныя раскопы. У гэты час межы Беларусі сягаюць пад Пскоў, раку Волгу, за Прыпяць, Сувалкі і за Вільню, а межы ўплываў яшчэ далей, адыгрываючы дамінуючую ролю сярод Усх. славянаў. Таксама ў гэты час, шырэйшаму сьвету мала яшчэ знаныя і нізка-культурныя літоўскія плямёны займаюць толькі лясіста-балоцістую Жмудзь і ўзьбярэжжы Балтыку. У хуткім часе гэныя плямёны пачынаюць эміграваць на Усход — на бязьмежныя прасторы Беларусі, што тлумачыцца некалькімі прычынамі. Пацягае іх да сябе вышэйшая беларуская культура, вялічэзныя і не балоцістыя прасторы, а з другога боку гэнай эміграцыі спрычыняюцца цесната і балоты літоўскіх зямель, і вось у сувязі з гэтым—вечныя міжпляменныя літоўскія бойкі. Праз некалькі вякоў пазьней гэны рух міграцыйны па сіліваецца, а гэта ў сувязі з напорам на літвіноў спачатку нямецкіх наездаў, а потым лівонцаў і крыжакоў. Адпору з боку беларускага літвіны не сустракаюць, бо руйнуючыя дынастычныя бойкі вялікшых беларускіх князёў прымушаюць слабейшых з іх (якраз з Горадзеншчыны і Віленшчыны) шукаць сабе саюзьнікаў звонку і пры помачы іх асэкураваццa ад наступаў нутраных. Менш-больш у гэтым часе выкрысталізоўваецца ў Літве ўлада адзінага князя, які памалу падпарадкавае сабе і перасвараных князёў беларускіх, прыняўшых на свае землі літоўскія міграцыі. Астаюцца яны на сваіх пасадах і пазьней, аднак зьяўляюцца ўжо судзельнікамі новае дзяржавы, створанае са Жмудзі ды беларускіх Віленшчыны ды часткі Горадзеншчыны, на чале якой стаіць вялікі князь. Апошнія раскопкі на Бэкешавай гары ў Вільні і па Віленшчыне выказываюць, што ў XII ст. беларусы жывуць тут і надалей суцэльнай масай. Вось-жа дзеля таго, што стары беларускі гарадок Вільня ў новай дзяржаве стаўся якраз яе натуральным адміністрацыйным цэнтрам, што беларусы ў ёй, гэнай дзяржаве, фактычна адыгрывалі абсалютна рашаючую ролю, Гэдымін быў прымушаны сваё вяліка-княжаскае седзішча — дзяржаўную разыдэнцыю — перанесьці ў беларускую Вільню. Тады вось і закладаецца тут з гэнае прычыны вялікакняжы замак. Дзеля розных палітычна-дыплёматычных вырахункаў гэты крок абасноўваецца наказам сілаў вышэйшых (прыёмы такія тады модныя) — байкай аб жалезным ваўку.

Наколькі дэцыдуючым было значэньне элемэнту беларускага ў новай дзяржаве сьведчаць наступныя факты. Гэдымін тытулуецца каралём Беларусаў і Літвіноў. Яго сыны: праваслаўны (бо беларусы былі праваслаўнымі) Альгерд займае вялікакняжы пасад у Вільні (!), а паганец Кейстут — Трокі і гэтак адначасна кіруюць дзяржавай. Беларуская мова стаецца дзяржаўнай, а культура пануючай. Ягайла, ня хочучы йсьці сьлядамі ўспомненай двуўлады, траціць падтрыманьне беларусаў, выклікае сярод іх незадаваленьне і вось, чуючыся адзінокім у барацьбе з крыжакамі —лучыцца з Польшчай. Вітаўт здабывае вялікакняжы пасад толькі дзякуючы беларусам, прыняўшы ў час іх веру. Праўда, здабыўшы гэны пасад, ён гвалтам літоўшчыць беларускія землі, шырака каланізуе іх літоўскімі асаднікамі, вынішчывае беларускіх князёў, аднак праглынуць беларусаў ня змог, страціў іх прыхільнасьць і быў прымушаны абаперціся на Ягайлу. Беларуская мова пануе і надалей, і ў штодзенным і ў дзяржаўным жыцьці, на беларускай мове выходзяць кодэксы правоў, з беларусаў складаюцца вышэйшыя ўрадоўцы дзяржавы, а ўсё гэта сьведчыць аб усьцяж яшчэ дамінуючай ролі беларускага элемэнту ў дзяржаве. І толькі ў 1697 годзе беларуская мова была адменена, а на яе мейсца ўведзена мова польская, але ніколі літоўская. Аднак, беларускі воблік Зах. Беларусі ператрываў і да нашых дзён.

Вось гэткія правы дае гісторыя Літве на Зах. Беларусь. Гэтулькі-ж сама правоў дае Літве і стан фактычны.

Успомнены вышэй праф. Пакштас сьцьвярджае там жа, што ў агавораваным ім краю пражывае паўмільёна т. зв. „тутэйшых", якія ня лічаць сябе літвінамі, і блізу адзін мільён беларусаў, што насельніцтва ў гэтым краю ў 60% гаворыць пабеларуску. Паводле праф. Пакштаса выходзіць, што на мільён 700 тыс. насельніцтва Віленшчыны, паўтара мільёна прыпадае на «тутэйшых» і беларусаў, а рэшта, г. зн. 200 тыс. прыпадае на палякоў, літвіноў, жыдоў і інш. Другі прыклад: «Vilniaus Rytojus» (№ 31 з дн. 14. III. 34 г.), палемізуючы з „Kurjer Wil." у справе колькасьці літвіноў пад Польшчай, піша, што паказаньні апошняга перапісу, быццам літвіноў у Польшчы ёсьць 92-95 тысячаў, зьяўляюцца, з увагі на спосаб вядзеньня гэтага перапісу, неправідловымі. Паводле „Vil. Ryt.", „раззажаючы безстаронна вышэй прыведзеную лічбу насельніцтва літоўскага (92-95 тыс.) трэба было-бы *патроіць* (падкр. „Vil. Ryt.)". Як бачым, нават паводле найлепшых інтэнцыяў «Vil. Ryt.» у Польшчы жыве нейкіх 300 тыс. літвіноў. Перапіс быў ведзены аднолькава і ў беларускай і ў літоўскай хаце, ня лічучы ўжо тут большае сьведамасьці гэнай апошняй. І вось, гэты самы перапіс выказаў, што беларусаў ёсьць паўтара мільёна. Бязумоўна, лічба гэная таксама неправідловая, але мы яе ня будзем патроіваць і прымем за правідловую. То і ў гэтым выпадку выходзіць, што на „ісконі" літоўскіх землях, у тэй славутнай „акупаванай" Літве пражывае літвіноў толькі 300 тыс., паводле іх-жа ўласных, патроеных аблічэньняў, у той час як беларусаў уваднэй Віленшчыне, паводле тых-жа літоўскіх аблічэньняў, пражывае мільён, а ў Зах. Беларусі, паводле непатроенага перапісу — паўтара мільёна.

Бачым, што літоўскія прэтэнсіі на „акупаваную" Літву ня маюць падставаў ані гістарычных, ані тымбольш з стану фактычнага. «Акупаваная» Літва — гэта землі спрадвеку беларускія, на якіх як калісь, так і цяпер жыве суцэльнай масай беларуская стыхія, ня лічачы тых ледзь відавочных літоўскіх вастраўкоў, якія зьяўляюцца сяньня ўжо выміраючымі рэшткамі колішняй літоўскай калянізацыі.

І вось, ня гледзячы на ўсё гэта, літоўскі імпэрыялізм ня лічыцца ані з гістарычнай праўдай, ані з рэчаістасьцю. Сваёй манлівай акцыяй сярод замежных дзяржаў, здабывае ён іх прызнаньне на слушнасьць сваей барацьбы за «акупаваную» Літву. Нашым абавязкам выкрыць гэную ману перад сьветам. Беларуская навука, прэса і арганізацыі павінны правесьці акцыю выяўленьня сапраўднасьці. Бо могуць прыйсьці мамэнты гістарычныя, калі, дзякуючы сваей сяньняшняй мляўкасьці, будзем змушаны перажыць яшчэ адзін перарэз беларускага цела і гэны факт будзе апраўданы перад сьветам. Вось-жа, покуль яшчэ незапозна мусім неадкладна літоўскаму хіжацтву даць рашучы адпор. Патрэба яго вычуваецца асабліва сяньня, калі распачаты польска-літоўскі флірт пераходзіць у сужыцьцё, якое можа быць і замацавана якраз коштам беларускіх зямель. Гэнаму сьвядомаму працэсу безканечнага драбленьня беларускіх зямель, гэнай новай гістарычнай несправядлівасьці мы павінны рашуча супрацьставіцца.

гэта ўжо ня толькі цынізм фільства, але з гэтага часу „Бел. Крыніца" бадай ці не афіцыяльна первтвараецца з органу беларуска-літвафільскага ў орган імпэрыялістычна-літоўскі, толькі пісаны ў беларускай мове Свае закіды абасноўваем. „Белар. Крын." піша, што літоўска-польская згода патрэбна і для беларусаў, бо тады „..адкрылася-б *нашаму краю* (не хапае ўжо нават адвагі пісаць Зах. Беларусь, прып. і курс. нашы) яго прыродная найбліжэйшая дарога да Балтыцкага мора. Ажывіўся-бы тады ў нас гандаль, лепшы быў-бы збыт гаспадарскіх прадуктаў нашага (!) селяніна..." Бачым, і „прэльшчаюць", і гавораць няпраўду, бо дзякуючы блізкасьці мора, падняўся-бы, з аднаго боку, толькі яшчэ вялікшы вызыск бел. вёскі, з другога боку, штучны наезд літоўшчыны на Віленшчыну пасяліўся-бы бадай на 500 прац Гаворачы аб тэрытарыяльных а таксама і іншых уступках Літве з боку Польшчы „Бел. Крын." піша: „...Трэба прызнаць (!), што Літва ўступаць ня мае з чаго, а ўступаць можа толькі Польшча (бо-ж „Бел. Кр." таксама пісала, што ёсьць „акупаваная Літва" — чытай, так жаданая літвіном белар. Віленшчына!). Што-ж Польшча можа ўступіць Літве? Як найлягчэйшая (!) ўступка Літве з боку Польшчы была-б культурная аўтаномія для літоўцаў нашага (!) краю.. Вось-жа, думаецца нам, што *літоўцы і на гэта не павінны пайсьці* (курс. наш), бо згода на падставе гэткай уступкі не развязала-б *усіх* (курс. „Белар. Кр.") пытаньняў адносна літоўскай справы..." Бачым, паводле „Бел. Кр., даць пражываючым на беларускіх землях нейкім 70 90 тысячам літвіноў культурную аўтаномію, гэта яшчэ толькі „найлягчэйшая ўступка", „Бел. Крын." радзіць, што літоўцы на гэта не павінны пайсьці", словам, прылучыць бел. Віленшчыну з паўтара мільёнамі беларусаў і 90 тыс. літвіноў да Літвы і тады разьвяжуцца ўсе пытаньні літоўскай справы. Лепш хіба не разьважыў-бы і сам праф. Біржышка. Але чытайма далей: „Для беларусаў-жа (!?) было-б пажадана, каб Літва дастала з Вільняй магчыма найбольшую беларускую тэрыторыю... з Літвой (беларусы—Рэд.) траціць ня мелі-б чаго, а выйграць маглі-б шмат што... маем насмею, што з літоўцамі адносна беларускай правоў беларусы дагаварыліся-б лягчэй, чым з іншымі народамі"... Перадусім, не беларусам ёсьць пажаданым гэта ўсё, але хіба толькі літвагоям, якія сапраўды ня мелі-б тады чаго траціць, а выйгралі-б шмат: народ беларускі перажыў бы яшчэ адзін перарэз свайго цела і гэтым яшчэ надалей адсунуўся-б мамэнт аканчальнае скансалідаванасьці беларускіх земляў і, зразумела, яшчэ мусіла-бы больш праліцца беларускае крыві і сьлёзаў. Таксама, дагаварыцца з літвінамі могуць не беларусы, але хіба толькі літвагоі, якія ніколі нічога траціць ня маюць, а выйграць заўсёды могуць, пры кожным няшчасьці Беларускага Народу. Аб тым, як з літвінамі можна дагаварыцца, кажуць ужо сяньня, калі мы яшчэ не знаходзімся пад літоўскім ботам, розныя праф. Пакштасы ды Салкаўскісы, і зразумела, гэныя „дагаворы" з хвілінай як мы трапім пад бот успомненых паноў, яшчэ „саладзейшымі" будуць.

Канчаючы, мусім сказаць, што Народ Беларускі сяньня стаіць на шляху лучэньня беларускіх земляў а гэта ў імя адзінанепадзельнае і самастойна-незалежнае Беларусі, але не на шляху драбленьня сваіх земляў. Сілай рэчы яму прыходзіцца часова гадзіцца з тым падзелам, які сяньня існуе, але ён ніколі не пагодзіцца на новыя драбленьні. Кожная няволя зьяўляецца толькі няволяй, лепшай ці горшай няволі няма! Таму прапаведываць карыснаць новага перарэзу бел. цела і далучэньня яго часткі да Літвы, як гэта робіць „Бел. Кр.", можа толькі нейкі праф. Біржышка, але ніколі беларус, нават літвафіл, калі ён мае нацыянальную амбіцыю і хоць крыху бачыць розьніцу паміж фільствам і шабэсгойствам. Можам запэўніць, што хоць усе гэныя намаганьні пры помачы гвалту і могуць быць праведзены ў жыцьцё, то ўсе-ж яны ўрэшце разаб'юцца аб грудзі новабудзячайся белнацыяналістычнае стыхіі.

У Эстоніі ўжо даўжэйшы час ідзе зацятая барацьба паміж нацыяналістамі і, калі так можна сказаць, умеркаванымі. Эстонскі нацыяналістычны фронт зьяўляецца вельмі магутным, аб чым сьведчыць ужо хоць-бы тое, што дзякуючы яму ў канцы мінулага году была праведзена ў жыцьцё новая канстытуцыя. У часе галасаваньня над гэнай канстытуцыяй, за прыняцьцем яе выказалася 400.000 галасоў, супроць—толькі 150.000 галасоў. У сувязі з падрыхтоўкай да выбараў прэзыдэнта, кандыдат нацыяналістаў гэн. Лярка сабраў 50.000 падпісоў, патрэбных дзеля выстаўленьня яго кандыдатуры на прэзыдэнта, а вымагалася такіх падпісоў толькі 10.000. Усе іншыя партыі атрымалі падпісоў на сваіх кандыдатаў куды менш і таму ў абароне перад нацыяналістамі злучыліся і пры помачы ўраду і аружнай сілы намагаюцца разьбіць фронт нацыяналістаў. Нацыяналісты, у рады каторых уваходзяць усе былыя жаўнеры-барацьбіты за незалежнасьць Эстоніі, перамаглі-бы ўжо сяньня, але ў апошнюю хвіліну здрадзіў ім іх павадыр — гэн. Ляйдонэр, які перакінуўся на старану сучаснага умеркаванага ўраду. Трэба спадзявацца, што ня гледзячы на ўсё гэта заўтра Эстонія будзе належаць да нацыяналістаў.

— —

Падобна таму, як у Італіі і Нямеччыне, паўстала і ў Польшчы дзяржаўнае Таварыства апекі над моладзьдзю. Таварыства арганізуе адпаведныя брыгады, у якія прыймаецца моладзь ад 19 да 21 году жыцьця. Моладзь апранаецца на кошт таварыства, атрымлівае ежу і начлег, затым—па 50 гр. у дзень і 5 зал. штомесяц на ашчаднасьцявую кніжку. За гэта моладзь мусіць выконываць розныя работы, а таксама вучыцца нейкага рамясла. Пачынаньні таварыства трэба прывітаць, бо дзякуючы яму шмат хто будзе забраны з ціскоў бяды, ды апроч таго здабудзе рамясло. Каб толькі ня была пры ўсім гэтым абмінута бел-вёска, бо можа і гэтак быць!

Апошнія весткі.

Ужо дваццаць гадоў, як Француя здабывае Мароко (краіна ў Захадня-Паўночнай часьціне Афрыкі), густа праліваючы кроў і сваіх легіянераў і геройскі бароннячыхся мароканцаў. Дамаганьні Францыі зводзяцца да таго, каб падпарадкаваць усё Мароко сваёй уладзе. Тымчасам, жыхары гэнай краіны ўмеюць сваю незалежнасьць бараніць, хаця-ж іх толькі 200 тысяч, бо францускіх легіянераў за ўвесь гэны час зьгінула 150 тысяч, паўмільёна было раненых, а 2 мільёны засталіся на ўсё жыцьцё інвалідамі. Ня гледзячы на гэта, Францыя толькі ў малой меры пасунулася наперад, хоць жа на яе ўслугах знаходзяцца і самалёты, і газы, і найноўшая пабудова артылерыі і г. д. Апошнімі часамі Францыя нясе там вялікія страты, бо адпор мароканцаў вельмі пасіліўся. Гэтак умеюць людзі бараніць сваю незалежнасьць. Як бачым, перамагае ня веліч сілы, а ахвярная веліч духа і каханьне сваёй бацькаўшчыны.

—•—

Паводле апошніх дадзеных, сярод кіраўнікоў Савецкае Расеі ёсьць 406 жыдоў, на агульную лічбу 503 т. зв „народных камісараў". Гэтак, у Радзе Галоўнай на 22 асобы камісараў прыпадае 18 жыдоў, у Камісарыяце Вайны на 42 — жыдоў 34, у Кам. Спраў Нутраных на 64 — жыдоў 45, у Кам. Спраў Заграмічных на 17 — жыдоў 13, у Кам. Фінансаў на 30—жыдоў 25, у Кам. Права на 19 –жыдоў 18, у Кам. Здароўя на 5—жыдоў 5, у Кам. Маемасьці Дзяржаўнай на 53 — жыдоў 44, у Кам. Сацыяльн. Абясьпечаньня на 6 — жыдоў 6, у у Кам. Працы на 7 — жыдоў 6, у Кам. Кіраўніцтва Аправ. на 23—жыдоў 21, у Кам. Прэсы на 42 — жыдоў 42, у Найв. Радзе Гаспадарчай на 56—жыдоў 45.

—•—

У Нарвэскай сталіцы Ослё заклалася партыя «Нацыяналістычнага аб'яднаньня», на чале каторай стаіць б. міністр Віслінг. Мэтаю партыі зьяўляецца завядзеньне ў Нарвэгіі нацыяналістычнага ўраду і карпаратыўнае сыстэмы гаспадараваньня. Ня гледзячы на кароткі час існаваньня гэтае партыі, яна аднак падчас апошніх выбараў здабыла ўжо 37.000 галасоў.

—•—

У сучаснай Югаславіі, якая знаходзіцца ўсёцэла ў руках Сэрбаў, пражываюць два паняволеныя народы — Македонцы і Харваты. Вось-жа гэныя народы ўжо шмат гадоў вядуць крывавае змаганьне за сваю незалежнасьць, супроць чаго жорстка выступаюць Сэрбы. У сувязі з ростам македонска-харвацкага незалежніцкага руху, сэрбскі ўрад пачаў тасаваць кару сьмерці, і гэткім чынам 29. III. 34 г. у Белградзе павешана двух македонцаў.

—•—

Пасьля доўгае і ўпорыстае барацьбы за сваю незалежнасьць, вастравы Філіпінскія пастановай палаты рэпрэзэнтантаў атрымалі поўную самастойнасьць. У сучасную хвіліну новая Рэспубліка працуе над аканчальнай сфарміроўкай свайго дзяржаўна-палітычнага воблічча.

—•—

Хроніка

Надзвычайны сход сяброў Т-ва Беларусаведы. 4. III. 34 г. адбыўся агульны сход сяброў Таварыства Беларусаведы, на якім была паўторна разгледжана справа пратэсту супроць чырвонамаскоўскага калечаньня беларускае мовы. Пратэст гэны быў вынесены яшчэ 4. II. 34 г., аднак з увагі на пэўныя, папоўненыя тады нефармальнасьці, вымагаў паўторнае пастановы агульнага сходу Т-ва. Абсалютнай большасьцю галасоў пратэст гэты быў цалком прыняты. Адначасна з гэнай справай адбыліся і перавыбары ўраду Таварыства, які складаецца цяпер з наступных асоб: старшыня — В. Войтэнка, віцэ-старшыня — С. Сарока, сэкрэтар—В Тумаш, скарбнік—Я. Бурак і гаспадар—Г. Будзька. У рэвізыйную камісію ўвайшлі: д-р Я. Станкевіч, Т. Мацьвеева і Хв. Ільяшэвіч.

Лекцыя Т-ва Беларусаведы. На апошняй зборцы Таварыства былі прачытаны дзьве лекцыі: 1) на тэму „Матэр'ялы, датычачыя беларускай мовы з-пад Вішнеўскага возера" прачытаў В. Тумаш; 2) на тэму .Стан языковы, этнаграфічны і нацыянальнага пачуцьця ў БССР", прачытаў д-р Я. Станкевіч.

Пвседжаньне Праваслаўнае Камісіі. У нядзелю 11 м. м. адбылося паседжаньне Праваслаўнае Камісіі пры Бел. Нац. Камітэце, на якім былі абгавораны справы сьвяткаваньня ўгодкаў акту 25 сакавіка, справа наладжаньня выдаўніцтва праваслаўнае беларускае часопісі і справы з бягучага жыцьця. На гэтым-жа паседжаньні быў прыняты ў лік сяброў Камісіі гр. В. Войтэнка і праведзена рэканструкцыя ўраду Камісіі, які цяпер складаецца з наступных асоб: старшыня — гр. С. Сарока, віцэ старшыня гр. М. Шчорс і сэкрэтар гр. А. Махонька.

Сход Бел. Каап. Крэдытн. Т-ва „Пчала". 18. III. 34 г. адбыўся агульны сход сяброў Бел. Каапэратыўнага Крэдытнага Т ва. Пастаноўлена, што між іншай дзейнасьцю Т-ва прыступіць да збору і збыту мёдадайна-лекарскіх зёлак. Намечана залажэньне гурткоў Т ва на правінцыі. У склад Нагляднай Рады Т-ва „Пчалы" выбраны: гр. гр. М. Манцэвіч, Біндзюк, Шнаркевіч, Дараховіч, інж. Дубейкоўскі і інж. Клімовіч.

Агульны Гадавы сход Рады БІГіК. 18. III. 34 г. адбыўся гадавы сход Рады Бел. Інстытуту Гаспадаркі і Культуры. Паводле адчытанай справаздачы, Інстытут за мінулы год сваёй дзейнасьці прачытаў блізу 70 рэфэратаў, зладзіў звыш 100 спэктакляў, даходаў было 539 зл. 34 гр. Інстытут мае 51 гурток і 50 бібліятэк-чытальняў. Сход паклікаў да жыцьця: сэкцыю экономікі і статыстыкі — кіраўнік інж. А. Клімовіч: сэкцыю этнаграфіі і архэалёгіі — кір. абс. М. Пецюкевіч; сэкцыю гісторыі і сацыёлёгіі—кір. мгр. М. Шкялёнак; сэкцыю літаратуры і мастацтва — кір. мгр. Ст Станкевіч. Нававыбраныя ўрады БІГіК складаюцца з наступных асоб: старшыня Цэнтр. Ураду кс. В. Гадлеўскі, віцэстаршыні: В. Багдановіч і д-р Б. Грабінскі, скарбнік інж. Клімовіч, сэкрэтар А. Стэповіч і сябры Ураду—мгр. М. Шкялёнак і мгр. Ст. Станкевіч. У Рэвізыйную Камісію ўвайшлі: кс. А. Станкевіч, інж. Л. Дубейкоўскі і рэд. Я. Пазьняк.

Сход Т-ва Беларускае Асьветы. 15. IV. 34 г. адбыўся агульны сход сяброў ТБА, на якім пастаноўлена завесіць у сяброўскіх правах гр.гр. А. Луцкевіча (polak-białorusin), Владимира Самойло (маскаль), А. Трэпку (паляк-латыш) і В Грышкевіча. Трэба дадаць, што ТБА, ачысьціўшы крыху свае рады, павінна падцягнуць і сваю дзейнасьць.

Адказы.

Гр. *Я. Васільеў, п. Несьвіж.* Высылку Т. Шыбуру спынілі, Вам высылаем; ці маеце 1 і 2 нумары.

Гр. *В. Бутрым, п. Вэрэйкі.* Часопісь «Царква і Народ» ня выходзіць. Газэту пасылаем.

Гр. *В. Гарэлік, п. Вялейка.* Згаджаемся; газэту высылаць будзем, пашырайце.

Гр. *Р. Земкевіч, Варшава.* Брашуру атрымалі, дзякуем. Ліст выслалі.

Гр. *адв. П. Сьвірыд, Навагрудак.* Падпіску атрымалі, газэту высылаем.

Гр. *Я. Марук, п. Зьдзенцёл.* 1 і 2 нумар выслалі; газэта нашая выходзіць непэрыёдычна, можаце аплаціць адразу пяць нумароў.

Гр. *А. Крыт, п. Сьвержань-Новы.* Ліст атрымаеце гэтымі днямі. Газэту высылаем

Сьв. *К., Варшава.* Разумеем, пасылаем. Прысьпяшыце а. М.

Гр. *Ю. Мішута, п. Варапаева.* Пасылаем, пашырайце.

Гр. *І. Роўт, Парыж, Францыя.* Ліст паслалі. «Царква і Народ» ня выходзіць. Просьба—пішыце, калі ласка, больш выразьней.

Гр. Гр. Я. *Таўпека, п. Налібакі; А. Снарскі, п. Падароск; І. Баранец, п. Княгінін; П. М., п. Суботнікі; А. Каравай, п. Валожын* — атрымалі, высылаем.

«*Нива*», «*Сільський Господар*». *Львоў.* Пасылаем.

„*Бел. Загран. Архіў*". *Прага.* Пасылаем.

Рэдактар-Выдавец **С. Сарока.**

Друк. Я. Левіна, Вільня, Нямецкая 22.